

Jutlus Nõos P, 30.09.18 kell 11.00, 18. pühapäev post *Trinitatis*

Lektsioonid: 2Ms 20:1–17; Jh 13:31–35

Pihikõne: Jh 19:11

Jutlus: Rm 10:1–13

Laulud: 476 (1–12); 192 (1–5, 6); 56 (1–4); 289 (1–3)

Vennad, minu südamesoov ja eestpalve Jumala poole Iisraeli laste eest on, et nad pääseksid. Ma tunnistan neile, et neil on indu Jumala suhtes, kuid mitte tunnetuse kohaselt; sest nad ei mõista Jumala õigust ning, püüdes kehtestada oma õigust, ei ole alistunud Jumala õigusele. Sest Seaduse lõpp on Kristus, õiguseks igaihele, kes usub. Sest Mooses kirjutab Seadusest tuleneva õiguse kohta: „Inimene, kes seda teeb, jääb elama selle kaudu.” Ent õigus, mis tuleb usust, ütleb: „Ära ütle oma südames: Kes läheb üles taevasse? – see tähendab Kristust alla tooma, või: Kes läheb alla sügavusse? – see tähendab Kristust üles tooma surnuist.” Kuid mida see siis ütleb? „Sõna on su lähedal, sinu suus ja su südames.” See on ususõna, mida me kuulutame. Kui sa oma suuga tunnistad, et Jeesus on Issand, ja oma südames usud, et Jumal on ta üles äratanud surnuist, siis sind päästetakse, sest südamega usutakse õiguseks, suuga aga tunnistatakse päästeks. Sest Pühakiri ütleb: „Ükski, kes usub temasse, ei jää häbisse.” Ei ole ju erinevust juudi ja kreeklase vahel, sest seesama Issand on kõikide Issand, rikas kõikide heaks, kes teda appi hüüavad. Sest igaüks, kes hüüab appi Issanda nime, päästetakse.

Tänane kirjakoht keskendub Jumala õigusele – nii nagu see on kogu Pauluse Rooma-kirja peateemaks. Seepärast küsigem esmalt, mis on Jumala õigus.

Õigus on „Eesti keele seletava sõnaraamatu“ järgi „kellelegi millegi (näit. õigusnormi, tava, sisetunde) põhjal kuuluv võimalus, voli, vabadus, luba toimida mingil viisil“. Kui inimesel on millekski õigus, siis on ta selle õiguse järelkult kusagilt saanud, keegi on talle selle andnud.

Jumalale aga pole keegi mingit õigust andnud, sest Temas polegi mitte kedagi kõrgemat. Ta ise annab endale õiguse.

Inimesel pole aga Jumala seisukohast mitte mingeid õigusi, sest inimese õigus on talle antud teiste inimeste poolt või tuleb tema enda seest.

Nõnda on Jumalal õigus oma loodu, sh inimesega käituda nii, nagu ta heaks arvab. Kogu võim on ainult Jumalal.

Nüüd on siis küsimus, kuidas Jumal oma õigust kasutab. Meie tänases kirjakohtas kasutab apostel Paulus ühe alusena VT mõtteid 5Ms 30:9–20. Mooses tsiteerib Issanda sõnu: „Ja Issand, su Jumal, annab sulle ülikülluses head kõigis su kätetöis, su ihuvilja, karja juurdekasvu ja maa vilja poolest; sest Issand on siis jälle rõõmus sinu pärast, millest sinul on kasu, nõnda nagu ta oli rõõmus sinu vanemate pärast, kui sa kuulad Issanda, oma Jumala häält, pidades tema käske ja määrusi, mis on kirjutatud sellesse Seaduse raamatusse, kui sa pöördud Issanda, oma Jumala poole kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest.“

Näeme, et VT-s annab Jumal oma väljavalitud rahvale Iisraelile võimaluse elada head ja õnnelikku elu tingimusel, et rahvas peab Jumala käske ja määrusi, mis on kirja pandud Pühakirjas. Jumalal oleks õigus oma rahvaga teha ükskõik mida muud, kuid ta tahab, et rahval läheks hästi.

Mooses jätkab 5Ms 30:11j Issanda sõnadega: „Sest see käsk, mille ma täna sulle annan, ei ole sulle raske täita ega kättesaamatu. See ei ole taevas, et sa peaksid ütleva: „Kes läheks meie eest taevasse ja tooks selle meile, et saaksime seda kuulda ja täita?“ Ega ole see mere taga, et sa peaksid ütleva: „Kes läheks meie eest mere taha ja tooks selle meile, et saaksime seda kuulda ja täita?“ Vaid sõna on sinule väga ligidal, sinu suus ja sinu südames, et seda täita.“

Jumal tahab inimesele öelda seda, et tema käsk, mille ta on Moosese kaudu inimestele andnud, pole mingi utoopiline suurus, mingid ideaalsed nõudmised, mis pole üldse inimesele jõukohased. Seda väljendab kujundlik ütlus, et käsu järele pole tarvis minna taevasse ega mere taha. Jumal paneb käsu inimese suhu ja südamesse. See on seega juba inimeses olemas.

Siiski on võimalik, et inimese süda pöördub. Mooses jätkab Issanda kõnet 5Ms 30:17 nii: „Aga kui

su süda pöördub ja sa ei kuula, vaid lased ennast ahvatleda ja kummardad teisi jumalaid ning teenid neid, siis ma annan täna teile teada, et te tõesti hukkute...”

Niisiis on Jumal Iisraeli rahvale väljendanud oma suveräänset õigust inimese kasuks, kuid siiski tingimusega: kui inimene peab käske, siis ta elab õnnelikult, kui ei pea, siis hukkub. Kolmandat võimalust pole.

Paulus haritud juudi õpetlasena tunneb seda vanatestamentlikku Jumala õigust väga hästi ja näitab sellel pinnal Rooma juudikristlastest koosnevale kogudusele, mis on muutunud pärast Jeesus Kristuse ristisurma Jumala õiguse väljenduses.

Muutus on põhjapanev. Laseme veelkord kõnelda Paulusel: „Sest Mooses kirjutab Seadusest tuleneva õiguse kohta: „Inimene, kes seda teeb, jääb elama selle kaudu.” Ent õigus, mis tuleb usust, ütleb: „Ära ütle oma südames: Kes läheb üles taevasse? – see tähendab Kristust alla tooma, või: Kes läheb alla sügavusse? – see tähendab Kristust üles tooma surnuist.” Kuid mida see siis ütleb? „Sõna on su lähedal, sinu suus ja su südames.”

Huvitav on jälgida, kuidas Paulus muudab juutide pühakirja mõisteid Kristuse kasuks. Metafoor on sama struktuuriga: inimesel pole Jumala anni järele tarvis minna ei üles taevasse ega meresügavusse – Jumal on selle pannud inimese suhu ja südamesse. Kuid Jumala anniks pole enam käsk, vaid selle Seaduse tegelik täitja Jeesus Kristus.

Jumal ei valeta. Ta ütles VT-s, et paneb oma käsu inimese suhu ja südamesse ning seda ta tegigi. Kuid inimese pattulangenud süda võib ka pöörduda ja suu hakata kuulutama Jumala tahtmise vastu. On vaid üks inimene, kelle süda ei pöördu Jumala käsust – see on jumalinimene Jeesus Kristus!

Nõna on Jumala õigus Pauluse käsitusel saanud täiesti uue tähenduse. Martin Luther ütleb oma Rooma-kirja loengus järgmist: Jumala õigus pole mingi selline omadus, mille järgi Jumal on iseendas *nii* õiglane, et Ta reageerib vastavalt inimese tehtule. Jumala õigus on hoopis selline õigus, mille Jumal kingib ja toime saadab, seeläbi et Ta määrab selle õiguse patustele armust, arvestamata nende oma väljavaadet (RGG, 1408–1409).

Seega on tänu Jeesus Kristuse lunastustööle saanud Jumalast kui suveräänsest valitsejast armastav Isa kõigi jaoks, kes usuvad Jeesusesse Kristusesse. Seepärast ütleb ka Paulus meie kirjakohas: „See on ususõna, mida me kuulutame.“

Paulus täpsustab ka seda, mida tähendab inimesele pärast Kristuse lunastustööd omada Jumala sõna suus ja südames: „Kui sa oma suuga tunnistad, et Jeesus on Issand, ja oma südames usud, et Jumal on ta üles äratanud surnuist, siis sind päästetakse, sest südamega usutakse õiguseks, suuga aga tunnistatakse päästeks.“

Tuleb tähele panna, et ehkki südameusk Kristusesse – ja mitte käsk! – teeb inimese Jumala ees õigeks, pääseb inimene patust, surmast ja kuradis suulise tunnistuse kaudu. Just seepärast on Kristuse koguduses täiskasvanud ristitav või ristitava vanem alati tunnistanud ristimisel oma usku suuliselt.

Paulus nimetab seda suulist tunnistamist Issanda nime appi hüüdmiseks, viidates tõenäoliselt VT Joeli raamatu 3. peatükile, kus kõneldakse Issanda päevast, viimsest kohtupäevast (Jl 3:4–5): „Päike muutub pimedaks ja kuu vereks, enne kui tuleb Issanda päev, suur ja kardetav. Ja sünnib, et igaüks, kes hüüab appi Issanda nime, pääseb.“

Kokkuvõttes võib siis öelda, et Jumala õigus on nüüd kõigile inimestele ilmunud evangeeliumina Jeesusest Kristusest, mis antakse ristimises Püha Vaimu annina inimeste südamesse ja mis väljendub iga inimese usutunnistusena. Inimesel pole tarvis palju teha. Õigupoolest pole tarvis teha mitte midagi muud kui Jumala kingitud evangeelium, hea sõnum vastu võtta. Siis saab Jumala õigus meie elus avalikuks!

Aamen.